

Av. Sencer Karacalıoğlu

Prof. Dr. Ömer Demircan

Doç.Dr. Okan Baba

Prof. Dr. Süreyya Ülker

Nuray Gök Aksamaz

Prof. Dr. Yıldız Tümerdem

Hasan Akarsu

Yılmaz Çongar

Hikmet Kurter

Türkay Korkmaz

24 Temmuz 1924 Lozan Antlaşması

YTDD

YIL :2, SAYI :11, TEMMUZ – AĞUSTOS 2019

____İÇİNDEKİLER____

Sencer Karacalıoğlu	Şuradan Buradan	s. 1
Prof.Dr. Ömer Demircan		s.2-5
Doç. Dr. Okan Baba		s.6-9
Prof.Dr. Süreyya Ülker		s.10-12
Prof.Dr.Yıldız Tümerdem		s.13-14
KİTAP TANITIM:		
Hasan Akarsu		s. 15-17
ÖYKÜLER :		
Nuray Gök Aksamaz		s.18-23
Yılmaz Çongar		s.24-34
Hikmet Kurter		s.35-44
Türkay Korkmaz		s.45-47

=====

ŞURADAN BURADAN

SENCER KARACALIOĞLU

1970 - 12.mart.1971 aralığında çıkarttığımız Yeni Sol gazetesinde yazdığım bir yazıyla CHP. nin türdeş bir parti olması gerektiğini savunmuştum. Bugün de aynı düşüncemi sürdürüyorum. Özellikle 1970 sonrası Türkiye'nin siyasal yaşamında yaşananlar bu konunun ne denli önemli olduğunu göstermiştir.

Türdeş partilerin özelliklerine kısaca göz attıktan sonra genel olarak çok partili rejimde siyasal partilerin yapısal niteliklerine göre ayırımlarına değinerek, neden Türdeş parti sorusuna yanıt arayacağım.

Sevgili hocam Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya'dan yararlanarak içyapılarına göre Siyasal partilerle ilgili ayırımları şöyle sıralayabiliriz: a) Kadro ve Kitle partileri, b) Serbest ve disiplinli partiler

a) Kadro ve kitle partileri:

Kadro partileri

Bu partilerin amaçları üye sayılarını artırmak değildir.Seçim dönemlerinde oldukça ağır işleyen bir mekanizmaları vardır. Seçimler arasında pek çalışmazlar, seçim dönemlerinde yoğun bir çalışmayla kamuoyu oluşturarak sonuç almak isterler. Bu partileri komiteler yönetir. Kadro partilerine örnek olarak Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'deki siyasal partileri gösterebiliriz. Bunlar sonuç almak için kamuoyunca tanınan ünlü kişileri aday gösterirler.

Kitle Partileri

Kitle partilerinin en önemli özelliği üye sayısı çokluğu ve bunların üye ödentilerinin/aidatlarının alınmasıdır. Nedeni parti harcamalarının/giderlerinin karşılanabilmesidir. Özellikle XIX. Yüzyılın gelişmeleri içinde sosyalist partiler kitle partilerinin ilk tipi olarak kurulmuşlardır.

Arkası gelecek sayıda...

Türkçe bütün eylemler sözlük-dışı!**Prof.Dr. ÖMER DEMİRCAN**

1. Türkçe “çekimsiz”, kökleri ile yalın-ekleri tek-heceli bir dildir. Kökler 8 ünlü + 22 ünsüz olmak üzere 30 sesbirim ile biçimlenir; “san, sen, sin-, sın-, son, sön-, sun-, sün-” dizimlerinin her biri ayrı anlamlıdır. Öztürkçe bütün sözcüklerin ikinci hecelerinde ise, yalnızca sesbirimsel “geniş-dar” ünlü (A – I) karşıtlığı ile anlam ayrılır: dizen-dizin; öteki “*dizan, *dızın, *dizun, *dizün, *dizon, *dizön” biçimleri dıışıdır. Öyleyse iki heceli ve daha uzun Türkçe sözel birimlerde ikinci ve sonraki heceler birer ektir. Türkçe sözcüklerin ikinci hecelerinde sonekleme başlar. Uyumsal seçim, ekin sesel biçimleri arasından yapılır. Doğal olarak, ilk uyumsal-sesletim ayrımları kök seçimiyle belirlenir: yer-li-leş-tir-il-e-me-di-ler, sor-um-suz-luğ-u-n-u.

Türkçe sözel üretimde bütün birimsel ulamlar, sözel işlevler, sözlüksel türetme işlemlerinin çoğu eklere yüklenir. O nedenle, Türkçeyi inceleyen dilciler ‘Türkçeye Türkçeden bakmak’ zorundadır. Nurullah Ataç (1938) ile Hasan Âli Yücel (1941)’e göre Türkçenin dilbilgisi Fransızca dilbilgileri ör-nek alınarak 1850’den sonra yazılmaya başlanmıştır, öyle metinlerde Türkçe doğru betimlenmez, Fransızca yapıya çevrilir. Öyleyse dilbilgisi metinlerinde olsun, öğretiminde olsun her kuralın en azından yarısı yanlışdır. Kurucu birimler, işlemler doğru betimlenmeden, köklerin tek-heceli olduğu, sonek biçimlerinin nasıl oluştuğu bilinmeden, doğru Türkçe dilbilgisi ne yazılır, ne de anlatılabilir!

2. Eylemler sözlüğe nasıl giriliyor? “Türkçe Sözlük”lerde gerek eylem kökleri gerekse türemiş eylemler, eylem sonuna bir çizgi konup öteki sözcük türlerinden ayrılarak kendi biçimleriyle

(3)

sözlüğe girilmelidir. Gel, gör ki, “çek eylemi” denecekken, “çekmek eylemi” demek sözcük türüne değil, tamlamanın bütünsel anlamına edimsel bir göndermedir. Anlamlama, biçimleme, dizin, öğrenme, sözlük kullanımı açılarından Türkçe bir eylemin “Türkçe Sözlük”e ad-biçimli bir sözcükmüş gibi girilmesi dile aykırıdır.

Türkçe kök-eylemler tek-heceliyse de: Şemsettin Sami, Redhouse, TDK, Dil Derneği, Hony, Pars Tuğlacı’nın, ... yayınladığı “Türkçe Sözlük”lerde eylemler yalın biçimleriyle sözlüğe girmez. “-mÀk” ekiyle birer ada dönüştürülerek dizine girer. Örneğin “geç-” eylemi dizinde neredeyse olması gereken yerde, olması gereken yalın biçimle değil, kendinden sonra gelmesi gereken onlarla sözcükten sonra konumlanmıştır: “geçen, geçenek, geçer, geçirilme, geçirilmek, geçirim, geçiriş, geçirme, geçirmek, geçirtmek, geçiş, geçişim, geçişlilik, geçişme, geçişli, geçişmek, geçişsiz, geçiştirici, geçiştirme, geçiştirmek, geçit, geçkin, geçme, geç-mek ,

Kısacası “geç-” eylemi, en azından 250 işlek kök-eylem, türemiş başka eylemler gerçekte binin üzerinde eylem kökü sözlükte “maddebaşı / girdi” olarak sözlükte yoktur. i) Eylem kökleri sona bir çizgi (-) konarak öteki kök türlerinden ayrılabilir: geç-(eylem), geç (sıfat). ii) “Geçmek” biçimi, kesinlikle “geç-” biçimi yerine kullanılamaz. Yalın eylem biçimi verilmeden türeve geçilmesinin savunulabilir bir yanı yoktur. iii) Sözlükte verilen 38 anlam “geçmek” adının anlamı değil, “geç-” eyleminin anlamıdır. iv) 55 “çık-” anlamı “çıkma”a, 43 “çek-” anlamı “çekmek”e bağlanmıştır. v) Eylem-dışı her sözcük, bir ek ile eyleme dönüşebildiğine göre, eylem girdileri sözlüğün neredeyse yarısı eder.

3. “Kök”ler ile “ek”lerin yazımsal ayrımı. Türkçe yazım kuralları köklerdeki sesbirimsel ayrımlara dayanmıştır. Yalın ya da türemiş her birimin bir tek yazımı olur. Kökler: git-, çek-, boş, çok, sen, ... gibi, yalnızca sesbirimlerle yazılır. Ekler ise: -ler, -dır, ... gibi, başa bir çizgi konarak sözcüklerden ayrılır. Ancak, Türkçe ekler de köklerdeki 30 sesbirim ayrımıyla biçimlenirse,

çok-ekli birimlerin sesletilmesi olanaksızlaşır. O nedenle eklerin biçimlenmesinde:

- i) “ön-art, düz-yuvarlak” ünlü sesbirim, “ötümsüz-ötümlü patlamalı” ünsüz sesbirim karşıtlıkları düzlenir, ya da silinir. Sesbirim ayrımlarının düzlendiği yerde biçimsel-sesbirim bulunur. Biçimsel sesbirimler büyük-harf ile yazılır. Böylece eklerde: iki ünlü biçimsel-sesbirim: (a/e >) A, (ı/i/u/ü >) I; dört ünsüz biçimsel-sesbirim: (p/b >) B, (t/d >) D, (k/g >) G, (ç/c >) C; dokuz sesbirim /v, s, z, ş, l, r, y, m, n/ olmak üzere “anlam-ayırıcı-sesel birim (= sesbirim) sayısı 15’e düşer. O nedenle tek tabana katılan eklerin “birden-çok-sesel-biçim”i olur. Çoğul eki “-lâr” iki: -lar, -ler; görülen geçmiş zaman eki “Dîr” sekiz: /-dı, -di, -du, -dü, -tı, -ti, -tu, -tü/; etkilenen-özneli eyleme yapan-özne ekleyen eş-işlevli üç ek (-îr / Tîr /-(î)t) 20 biçimlidir. Tek sesel-biçimli ek sayısı çok azdır.
- ii) Soneklemede ayrıca “her ek sesel olarak önceki birime uyarak” tek ünlü ayrımla sesletilir.
- iii) Sesel bozulmayı önlemek için Türkçe ritim “hece-sürelî” olur. Burada sözü edilen üç kural “ses-uyumu”nu oluşturur.
- iv) Türkçe sesel işlemlere göre ekson ünsüzler ötümlü-ünsüz ile yazılır.
- v) Birimson konumda ekin “vurgu” alıp almadığı belirtilerek vurgulu-vurgusuz eklerin ayrılması zorunludur.

4. Sonuç. Türkçe bir sözde yüklem-tabanı olan eylemleri ad biçimiyle sözlüğe yazmanın ne dilsel, ne de sözlüksel bir nedeni olamaz. İşlem Türkçe değildir, çeviriseldir, uydurmadır. Dizinde eş-köklü birimlerin başında bulunması gereken bir sözcüğü en sona, tür değiştirerek dizmek savunulabilir bir uygulama değildir. Sözlüklere bakılırsa, eylemler bulunamaz. Eylem türü bir sözcük sözlüğe: “git-, karşıla-, güncelle-, güncelleştir-” gibi kendi biçimiyle değil: “gitmek, karşılamak, güncellemek, güncelleştirmek” olarak, ad türeviyle girilir, ve “gitmek eylemi, karşılamak eylemi, ...” diye sözlükte aranır. O yazım, yalnızca uydurma değil, dildışıdır da. Köken sözlüklerinden Clauson, G. (1972), Gülensoy, T. (2007) içinde eylemler sonda bir çizgi ile

(5)

doğru biçimleriyle: al-, bak-, gör-, ... gibi girilmiştir. Öteki yerli ve yabancı yayınlarda ise, dizindişi: *almak, *bakmak, *görmek, ... olarak yazılmışlar. Oysa, Fransızca, İngilizce sözlüklerde o dillerin eylemleri kendi yalın biçimleriyle yazılır.

i) Kimsenin, “okura doğru yerine yanlış dayatma” özgürlüğü olamaz.

ii) Sözlük yazımında kök ve türemiş eylem biçimleri girdidişi, dizindişi bırakılamaz.

iii) Adlar, sıfatlar, ... kendi biçimleriyle yazılırken eylem-türü sözcükler yalnızca ad-türü bir biçimle dizine girilemez.

iv) 30 ayrı sesbirimle biçimlenen kök eylemler, varolmak için, 15 sesbirime bağlı olarak biçimlenip ad-türeten “-mÂk” ekine bağımlı kılınamaz.

v) Bellekte var olan eylem biçimi atılıp onun yerine kimi Orientalistin belirlediği çevirisel yanlış biçim yazılamaz.

vi) Öyle bir sözlük yazarı ya da yazı-kuruluna dışsal-güdüme bağlı kaldığını söylemek zorunludur.

vii) Türkçede yalın ya da türemiş kaç eylem olduğu sorulsa, yanıt çok zor verilebilir. Öyle bir sayıma yardımcı metin de yoktur. TDK 2011 Türkçe Sözlük baskısında, “-mÂk” ekiyle “ yazılmış 9.912 eylem bulunduğu yazılı. Oysa, o sayıya öteki sözcükleri de katmak gerekir. Çünkü bir sözcüğüm bir eyleme dönüşmesi bir eke bakar. Ad > eylem: ev-le-n, toz-a, göz-le, yer-le-ş, Sıfat > eylem: boş-al, boş-la, çoğ-al, Zarf > eylem: yavaş-la, (hız-lı-la-n) > hızlan, İkileme > eylem: doğruya doğru(dur), çocukla çocuk ol-,

viii) Hem ad, hem de eylem olarak kullanılan “çakmak, ekmek, kaymak, oymak, yemek, ... ” gibi biçimlerin iki ayrı girişi vardır. Açıklamalara bakılırsa, eylem ile ad birbirine karışmıştır. Bir çocukluk oyunlarından uyarılma ile: -“Uçtu uçtu, NE uçtu? -Türkçe sözlükten kök-eylemler uçtu. -Yabana direnen Türkçenin Mehmetçiği eylemler de giderse, Türkçeden geriye ne kalır?!

Türkçe ad, sıfat, zarf” türü sözcükler sözlüğe “ev, boş, yavaş” gibi kendi biçimleriyle yazılırken, sözel üretimde en önemli öge olan “eylem”ler kendi yalın biçimleriyle değil, /-mak, -mek/ sesel biçimli “-mÂk” ekiyle örneğin “yaz-” yerine “yazmak” gibi adlaştırılarak, üstelik, taban oldukları türemiş sözcüklerin en sonuna dizilmektedirler! O uygulama, eylemlerin sözlükten dışlanması demektir! Kendileriyle konuştuğum kimi sorumlular: “Öğretmenler bunu böyle biliyor, sizi anlamazlar”, “artık bir gelenek oluşmuş, değiştirilemez” sözleriyle yanlış savundular.

EDEBİYAT VE DÜŞÜNCE

Doç. Dr. M. OKAN BABA

Bir edebiyat metni türü ne olursa olsun yazıldığı dönemin düşüncesini de yansıtır. BU nedenle Edebiyat tarihi ile felsefe tarihini arasında bir ilişkinin bulunduğunu ileri süren estetikçiler vardır. Ancak, buna karşı çıkan değişik görüşlerde vardır. Bazılarına göre edebiyat tarihi ile felsefeyi hiçbir ilişkisi yoktur.Hatta şiirde düşünce olmadığını ileri süren anlayışlar vardır. Bu iki anlayışın da bir edebiyat yapıtını açıklamada eksik kaldığını söyleyebiliriz."Edebiyat bir belge olarak felsefe tarih için kullanılabılır." Fakat, bu iki alanın amacı ve yöntemleri farklıdır.

Bir yapıttan beklenen estetik bir değer taşımasıdır. Bir yapıt insanda bir etki yaratmak için çeşitli öğelerin birleşmelerinden oluşur . Sanat daha başlangıçta toplumsal bir yaratmaydı. İlkel dönemde insan doğayı ve ona ait özellikleri taklit eder. Bunu bir görev sayar,bu yaptığını kutsallaştırır ,coşku duyar. Bilgi birikimini onunla anlatır. Bu özellikler her döneme sürüp gider. insan ve toplum gelişip değiştikçe bu üç özellik de değişir ve gelişir. Fakat her yapıtta bu özellik vardır,ancak tekniğin ve taklidin değişmesi, zevklerin değişmesi ve çağların getirdiği düşünce değişimleri yeni yapıtların ortaya çıkmasına neden olur.Fakat sanat yapıtları her dönemde bilgi aktarma işlevini yerine getirmiştir.

Sezgici estetik anlayışa göre bilginin iki çeşidi vardır : ya sezgiseldir ya da mantıksal, ya İmgelem ile elde edilir ya usla ya tikel olanın bilgisidir, ya da evrensel olanının bilgisidir. Ya bireysel olanın hakkındadır ya da onlar arasındaki ilişkilerdir. Ya görüntüler oluşturur ya da kavramlar. Sezgici estetikçiler göre sezgisel olan tikel bir görüntü şeklindeki bilgi sanata özgü bilgidir. Sanatçı bu bilgiyi dile çevirir).Onu bir simge ile gösterir. Bunu simgeden öteye alegori ile anlatılabilir. Şeyh Galip'in Hüsn ü Aşk mesnevisi tasavvuf felsefesini anlatır. Fakat bu yapıtta

(7)

düşünceler alegori ile anlatılmış, tasavvufun temel kavramları bir düzen içinde anlatırken bunları değişik antlım biçimleri ile dile getirir.

Sanatçı yapıtını oluştururken kendisinin bağlı olduğu öğretiyi yada yaşadığı dönemin öğretilerden birine göre yapıtını oluşturur. Bir şair etkilendiği bir öğretiye bir dize veya bir söylem oluştura bilir. Biz ondan bir anlam çıkara biliriz. Ancak şiir kendini kolayca ele vermez.Çünkü içinde öğeleri birbiriyle sıkı sıkıya ve uyumlu bir düzen içinde kendisinden beklenen estetik etkiyi yaratacak şiir, bir yapıda ortaya çıkar.Ahmet Haşım "Her şeyden evvel şiir bir hakikat habercisi değildir. Şiir dili anlaşılmaktan ziyade duyulmak üzere vücut bulmuş musiki ile söz arasında; sözden ziyade musikiye yakın mutavassıt bir lisandır.' diyor.Çünkü sanatçı aktartmak istediği düşünceyi belli bir düzene sokar.böylece aktarır.Haşım Kendi sanat anlayışı içinde ,insanlığın en önemli dramatiğini anlatır.:

Bu bir lisan –ı hafidir ki ruha dolmakta
Kızıl havaları seyret ki akşam olmakta

Şiiri incelerken yazıldığı dönemin genel düşünce yapısını, felsefesini şairin dayandığı akımın ilkelerini iyice kavramadan yapıtı anlamayız. Çünkü bunlar sanatçıyı ve bu sanatçının özgüllüğünü etkilediği gibi dönemler arasındaki anlayış farkını gösterir Mehmet Kaplan "Eski zihniyet için gerçek ve ideal alem ahrettir. Bunun neticesi olarak o, tabiata ve içtimai meselelere karşı samimi ve hakiki bir alaka duymaz. Yeni zihniyet tam tersine, varlığa, cemiyete, doğaya ve insanın yaşamsal sorunlarına genel bir dönüş ve ilgi biçiminde tezahür eder " diyor. Eski divan yazını, ile yeni yazının ayrımı önce dayandıkları düşünce açısından ortaya çıkar. Bu bile bilginin sanat yapıtındaki önemini gösterir.

Yazın metinlerinin incelenmesinde bazı sorunlar ortaya çıkar. Yapıtı incelerken yapıttaki düşünceler üzerinde durmak yerine o güne kadar üzerinde durulmamış sorunlar üzerinde durulmalıdır. Ancak düşünceler sanat yapıtının örüntüsünde

(8)

yer aldığı zaman düşünceler bir imge, sembol, alegori biçiminde anlatılır.

Edebiyat tarihçileri yazarın felsefesine önem verirler.Fakat bir yazınsal yapıt felsefe değildir. Ölüm,aşk,doğa temalar üzerinde çalışılmış, hatta temalara göre yapıtlar oluşturulmuştur.Bu temalar felsefenin konusu olduğu halde üretilen yapıt felsefe değildir. Hem filozof hem şair olan sanatçılar bile şiirlerinde düşünceyi imgesel olarak aktarmışlardır Sanatçı, yaşadığı dönemdeki çeşitli akımların düşüncelerini yapıtında bilerek ve ya bilmeyerek Yer verir.Bu konuda Asım Bezirci'nin , Abdülhak Hamit'in "Tarık Yahut Endülüsün Fethi" adlı tiyatro Yapıtı üzerinde yaptığı "Abdülhak Hak Hamit ve Tarık Yahut Endülüsün Fethi" çalışmasında dönemin düşünce akımlarının etkisini göstermiştir. BU yapıtın "Düşünce" bölümünü özetleyerek günümüz Türkçesine çevirerek buraya alıyoruz

1-İttihat ve ittihat-ı İslamcılık: Osmanlı devletinin dağılmasını önleme ve emperyalizme karşı İslam birliği savunan bir anlayıştır. Hamit'in yapıtında Tarık ağzından zaferinin nedenini şöyle anlatır:"Got hükümdarının hazineleri içinde bulunuyoruz. Biz bu büyük fethi hep ittihat nedeniyle sahip olduk. Hükümette, diyanette, adaletli halifeye, itatte birlikte, gayrette, yurdunu korumada her bir hayırlı hizmette birlik içinde olduğumuz için.. kaleler, şehirler, zapt ettik. Bir ordu için zırh ve siper metanetinde mukavemet aracı dinin gücüdür... Benim inancım insanlık görevi yalnız birlikte değil hem de birleşmiş Olmaktır""

2- İslamcılık. Batının İslamlık hakkındaki düşünce karşı İslamlığın ileri ve adil bir din olduğunu savunan düşünce akımı. Hamit'in yapıtında İslamlığı kabul eden Cülyanos İslamlığı şöyle över" Bağlandığımız kutsal kanunun ne büyük hikmete dayalı olduğunu iyice kavradığımdan Kendi isteğimle İslamlığa girdim. Bu yüce bir amacın sahibi olan birtakım büyük insanların taraftar olduğundan dolayı kendimi bahtiyar sayıyorum." der. Zulüm ve istibdat İslamlığa aykırıdır. Halifenin kendiside bu

kurala uymak zorundadır, Tarık” Ben amir değilim amirimiz şeriattır” der.

3-Yurt Sevgisi: Osmanlı Devleti bir dağılma sürecine girmişti.. çeşitli toplulukların baş kaldırması bir yurttta yaşama düşüncesini ortaya çıkardı. Hamit. Tarık’ta Salha’ nın ağzından yurt için şunları söyler: “Vatanı severim, çünkü sayesinde ömür sürüyorum. Toprağının üstünde gezdim. Geziyorum. Altında yatacağım. Vatan sevgisi vatanın bir taşına vücudunu siper etmek, bir karış yerini düşmana çiğnetmemek için canını vermek, harap olmuş bir tarafını bulunca elinden geldiği derecede onu tamirine tavassut göstermek, bir kusurunu görünce dilinin döndüğü kadar söyleyip ihtar etmekle isbat etmek”der.

4- Millet Sevgisi: Tarık’ta millet sevgisi önemli bir yer tutar. Fakat bu kavram o dönemde ümmet anlamına geliyordu .Salha milleti niçin sevdiğini şöyle açıklar” Milleti severim .Yiyeceğimi, içeceğimi veren millettir. Vatan erzakımı temin ediyorsa, millet hediye ediyor. bir bir cezaya uğrayacak olsam millet tesaüp gösteriyor(sahip çıkıyor).Millet sevgisine gelince: o da efradının (bireylerinin) birliğinin güçlenmesine, mutluluğu elde etme haline himmet, adetlerinin yenileşmesine ve ahlak güzelliğine, gelişmeyi sağlamaya ve geleceğini elde edilmesine hizmet, herkesi hizmet ve yardıma mesela ukalayı talim(düşünceyi öğrenmesine) kesb-i marifete (beceri kazanmaya) teşvik ve davet etmekle sübut bulur.(gerçekleşir)

5-Hürriyetçilik: Hamit, zulüm ve istibdat döneminde yaşadı.Bu dönemde her türlü düşünce bastırıldı ğı karanlık dönem ,onun üzerinde büyük etkiler yaptı. Bu aşırı baskıya karşı duyduğu nefreti yapıtlarında dile getirdi.Salha bir halifenin nasıl olması gerektiğini şöyle anlatır: “Adaletli halifeyi severim,çünkü Bir milletin ikbali ve sadedini,bugün ve gelecekte sürdürmeye her fertten çok halifenin elinde kudret vardır. Severim çünkü Sorunları bilir, sınırları güçlendirir,kimsesizlere yardım eder,kötülükleri ortadan kaldırır,....severim, hem de herkesten ziyade severim,çünkü herkesi nefsinden çok düşünmek o halifede görülür.

Zehra “Ya halife akil ve adil değil de zalim ve cahil ise” Salha soruyu şöyle yanıtlar:” Zalimleri sevmeğe kimsede mecburiyet yoktur. Bir zulüm eden halifeyi millet değil, beslediği birkaç çıkarıcı kişi sever. Cahil ise onu sevmem demeğe tenezzül etmem; yalnız acırım”

Burada görüldüğü gibi edebiyat yapıtlarında düşünceye yer verilir. Hamit’in düşünceleri, yapıttaki kişilerin ağzından verilmiştir.

DOKUZEYLÜL BİLGİTAYI'NDA BİRİNCİ TÜRKÇE DİRGERLİK DİLİ BİLİMSEL TOPLANTISI

Prof Dr.SÜREYYA ÜLKER

Türk Böbrek bilim Derneği 14 Mayıs 2019 Salı günü Dokuzeylül Bilgitayı ile Dil Derneği İzmir Oruntaklığı'nın katkılarıyla Dokuzeylül Bilgitayı Bilgibaylığı'nda 1. Dirgerlik Dili Bilimsel Toplantısı'nı düzenlemiştir. Toplantının düzenleme kurulu Prof. Dr. Taner Çamsarı, Yusuf Çotuksöken, Prof. Dr. Cahit Kavcar, Prof. Sedat Sever, Prof. Dr. Musafa Yıldız, Dr. Serkan Yıldız, Y. Bekir Yurdakul'dan oluşmaktaydı. Bilimsel danışma kurulu Prof. Dr. Emin Sami Arısoy, Dr. Nidai Sulhi Atmaca, Prof. Dr. Şerefettin Canda, Prof. Dr. Can Cimilli, Prof. Dr. Betül Çotuksöken, Prof. Dr. Tevfik Ecder, Prof. Dr. Haluk Erdem, Prof. Dr. Şehsuvar Ertürk, Prof. Dr. Ali Tahsin Güneş, Prof. Dr. Sabri Kemahlı, Prof. Dr. Ahmet Kocaman, Prof. Dr. Aydın Köksal, Prof. Dr. Orhan Öztürk, Prof. Dr. Sülen Sarıoğlu, Prof. Dr. Ahmet Aykut Sifil, Prof. Dr. Ferah Gönülşen Sönmez, Prof. Dr. Süreyya Ülker'den oluşmaktaydı. Genel sunum Y. Bekir Yurdakul'ca yapılmıştır. Toplantının açılış konuşmaları Düzenleme Kurulu Başkanı Prof. Dr. Taner Çamsarı ile Türk Böbrek bilim Derneği Başkanı Prof. Dr. Kenan Ateş'çe yapılmıştır.

Toplantının ilk oturumunun konusu "Bilim dili Türkçe; evrensel bilim dili tartışmaları" idi. Oturumu Prof. Dr. Cahit Kavcar ile Prof. Dr. Kubilay Aysevener yönetmişlerdir. İlk konuşmacı Prof. Dr. Ahmet Kocaman dilbilimci bakışı üzerine konuşmuştur. Erinçsizliği dolayısıyla toplantıya katılamayan ikinci konuşmacı Prof. Dr. Aydın Köksal'ın bilim dili sorunsalı konusundaki görüşleri görüntülü sanal ortamda sunulmuştur. Üçüncü konuşmacı Prof. Dr. Sedat Sever çocukta kavram tasarımı sürecini anlatmıştır.

İkinci oturumda Türkiye'de çağdaş dirgerliğin doğuşuyla dili ele alınmıştır. Oturumu Prof. Dr. Tevfik Ecder ile Prof. Dr. Sülen Sarıoğlu yönetmişlerdir. İlk konuşmacı Dr. Nidai Sulhi Atmaca "Neden Türkçe dirgerlik dili?" başlıklı bir bildiri sunmuştur. Atmaca pankreasa halk dilinde uykuluk dendiğini, bu adın adı geçen örgenin karın boşluğundaki konumunu tanımladığını belirtmiştir. Bunun

üzerine Prof. Dr. Sedat Sever söze karışarak, uykuluğun pankreas değil, özden (timus) olduğunu belirtmiştir (Genel dilimizde kasaplık hayvanların timuslarıyla pankreaslarının ortak adı olarak tanımlanan uykuluk sözü halk dilimizde karaciğer, dalak, diaphragma, pankreas anlamlarında kullanılmaktadır. Dilemre sözcüğü uyguluk biçiminde diaphragma anlamında kullanmıştır. Sözcüğe 1979'da yayımlanan resimli anatomi sözlüğü adlı çeviri yapıtımda pankreas anlamında yer verdim. Yaklaşımım diyafragmanın karşılığının böleç, timusunkinin özden olarak bilinmesi, pankreas anlamındaki uykuluğun halk dilimizde yaygın olarak kullanılmasına karşın timus anlamının derleme sözlüğüyle söz derleme dergisinde yer almamasına dayalıydı. Bütün yapıtımda uykuluk sözünü pankreas anlamında kullandım. Yanlış yaptığımı da düşünmüyorum. Atmaca'nın da bu sözü sözlüğünden aldığı anlaşılıyor). Toplantıya Dirgerlik Terimleri Çalışma Öbeği adına katılan Prof. Dr. Süheyla Ünal ile Prof. Dr. Cengiz Yakıncı dirgerlik dilinin özleştirilmesi konusunda yürütmekte oldukları çalışmalar konusunda bilgi vermişlerdir. Yakıncı, kendilerinin dirgerlik sözlüğü çalışmasına başında yarılgamalı Dr. Aydemir Yalman'ın bulunduğu Sendrom dergisinde başladıklarını, daha sonra TDK çatısı altında bu çalışmayı yürütmeyi sürdürdüklerini, başlarına yarılgamalı Prof. Dr. Utkan Kocatürk'ü geçirmek istediklerini, onun bu öneriyi geri çevirerek kendi sözlüğünün verilerinin olduğu gibi benimsenmesini istediğini, dolayısıyla kendisiyle anlaşımadıklarını, çalışmanın Prof. Dr. Hamza Zülfikar gözetiminde, Prof. Dr. Cengiz Yakıncı başkanlığında yürütülmekte olduğunu belirtmişlerdir. Dil Derneği İzmir Oruntaklığı adına toplantıyı izlediği belirtilen bir bayan bu çalışmayı neden Dil Derneği değil de TDK çatısı altında yürüttükleri, oluşturdukları çalışma öbeğini neden Türkçe öbek ya da küme olarak değil de Fransızcadan bozma grup olarak adlandırdıkları yönünde sorular yöneltmiştir. Bunun üzerine Y. Ölçmen Dr. Tuğrul Kırmızı adlı dinleyici söz alarak kendisinin yüksek ölçmen olmakla birlikte dirgerlik yetilinin birinci bölümünde öğrenci olduğunu belirterek Şemsettin Sami'nin sözlüğünde 67 000 sözcük bulunduğunu, dil devriminden sonraysa Türkçenin yoksullaşarak 450 sözcükle konuşulan ilkel bir bozkır diline dönüştüğünü ileri sürmüştür. Kendisini yanıtlayan bir yazın yetili öğrencisi bayan bunun doğru olmadığını, Divan'da bile 8-10 000 sözcük bulunduğunu belirtmiştir. Kırmızı eşey organlerinin Türkçe adlarının kullanılmasının olanaksız olduğunu söylemiştir. Bunun üzerine Prof.

Dr. Mustafa Yıldız kürsüye gelerek erkek eşey örgeninin dirgersel Türkçe adının kamış, bunun kadındaki eşdeğeri olan klitorisin karşılığıninsa kamışçık olduğunu belirtmiştir (Klitorisin bütün sözlüklerde yer alan doğal Türkçe karşılığı dılcık anlamına gelen dıldır. Kamışçık sözü TDK'nin 1978'de yayımlanan hekimlik terimleri kılavuzunda sunulan bir türetilidir. Sözlüğümde anlamı kaydırılarak "phallus"un karşılığı olarak gösterilmiş, "erkek kamışa, dişide dilağa ayrımlaşacak olan oğulcuksal ya da dölütsel doku taslağına verilen ad ya da kamışla dilağın ortak adı " olarak tanımlanmıştır. Ayrıca kadın dış eşey örgeninin bütünü olan vulvanın dirgersel Türkçe karşılığı İşçil – Elöve'nin 1944 – 48'de TDK'ce yayımlanan sözlüğünde bitik olarak verilmiş olup, halk dilimizde yaygın olarak kullanılan bir sözdür. Tietze'ye göre Türkçe büt- kökünün türevidir).

Öğleden sonra başlayan 3. oturumun konusu "Türkçenin gücü dirgerlik alanına yetmez mi?" idi. Oturumu Prof. Dr. Şehsuvar Ertürk ile Prof. Dr. Ahmet Aykut Sifil yönetmişlerdir. İlk konuşmacı Prof. Dr. Sabri Kemahlı dirgerlik eğitimimizle dirgerlik dilimizin nasıl Türkçeleştiğini anlatmıştır. Ardından Prof. Dr. Mustafa Yıldız dil sorunumuzu tinsel, nedensel açılardan irdeleyen bir konuşma yapmıştır. Bunu izleyerekten Dokuzeylül Bilgitayı Bilgibayı Dirgerlik Yetili Yetilbayı ile birlikte toplantıya katılarak Prof. Dr. Cahit Kavcar, Prof. Dr. Ahmet Kocaman, Prof. Dr. Aydın Köksal, Prof. Dr. Süreyya Ülker'e Türkçeye yaşam boyu yaptıkları değerli katkıları dolayısıyla onur ödülü vermişlerdir.

"Türkçemiz, ses bayrağımız" konulu 4. oturum Prof. Dr. Taner Çamsarı ile Prof. Dr. Ferah Gönülşen Sönmez 'ce yönetilmiştir. Prof. Dr. Emin Sami Arısoy, Prof. Dr. Şerefettin Canda, Prof. Dr. Haluk Erdem, Prof. Dr. Ali Tahsin Güneş, Prof. Dr. Süreyya Ülker erkin konuşmalar yapmışlardır. Konuşmacılardan Prof. Dr. Ali Tahsin Güneş kendisinin dirgerlik terimlerinin Latince yazılışına dayalı bir sözlük düzenlemekte olduğunu bildirmiştir. Son konuşmacı Prof. Dr. Süreyya Ülker ise öğrenciliğinden beri dirgerlik dilinin özleşmesi konusunda yaptığı çalışmalar konusunda bilgi vermiş, kimi ilginç anılarını anlatmıştır.

Toplantıdan sonra Türk Böbrek bilim Derneği katılımcılara Bilgibaylık Aşevi'nde akşam yemeği vermiş, gelecek yıl 2. toplantının Kocaeli Bilgitayı'nda yapılması kararlaştırılmıştır. Toplantıyı düzenleyen kuruluşları bu çabalarından dolayı içtenlikle kutlar, bu toplantıların gelenekleşmesini dilerim.

ANILAR KAHVEHANESİ**Prof. Dr. YILDIZ TÜMERDEM**

Bekle beni o yüzyıllık çınarların gölgesinde. Beyaz bir kır karanfili olsun uzattığın sıcacık ellerinde. Unutulmayan günlerin güzelliklerini yansıtın içtenlikle. Bakışın katıksız sevgini, gülüşün duygularını anlatsın sessizce. Emirgan'da denizi dallarının gölgesi ile serinleten yüzyıllık ulu çınarların yaşadığını öğrendiğim günlerdi o günler. İstanbul imgelerimin kenti, gençlik günlerimin özlemiydi. Aşkı bir başka düşlerdim boğazın dalgalı denizinde, dolunaylı gecelerde. Katıksız sevgileri de öyle. Hiç kimsenin tanıyamadığı kendim' i tanımaya, kimsenin bilemediği duygularımı irdelemeye başladığım fırtınalı günlerimde tanıdım, çınar ağaçlarının gölgelediği o gizemli kahvehaneyi. Denize doğru uzanan güçlü kolları ile karşı kıyıyı kucaklayan, görmüş geçirmiş ulu bir çınarın oymalı yapraklarının gölgesinde, tanıdık eski bir mermer masanın kenarında, beyaza boyanmış eski demir sandalye beni konuk etti sevinçle. Sevgiyle dopdolu genç bir yürekle yıllar önce, içtiğim bir bardak demli çayın sıcaklığı ile canlandı anılarım bu kez de. Sanki değişmemişti hiçbir şey o çınarın altında. O günlerdeki gibi gizemli, hüzün dolu ve katıksız bir sevgiyle yüklüydü, yağmurdan delik deşik olmuş yosunlu parke taşları. Denizden esen serin, iç açıcı rüzgârın taşıdığı ıslanmış satırlar seriliverdi günlüğümün sayfalarına her zaman olduğu gibi. Her satır, gerçek yaşamın ölümsüz ve de geri dönüşümsüz aşkını anlatıyordu kimsenin öğrenemediği sözcüklerin kanatları

altına sığınarak. Hep öyle kalacak, gizemini koruyacaktı yaşanılan geri dönüşümsüz, yitimsiz duygular. Hep öyle anımsanacaktı, o unutulmaz sevgi yüklü sıcacık, kutsal gülüş. Yaşanmış duyguların değişmeyen anılarının gizemini göz ardı edebilir miydi beni dostlukla kucaklayan ulu çınarlar? Güzellikler düşlerde kalan anılar kahvesinin önünde uzanıyordu sere serpe, kimseye görünmeden. Çiçekçi kadınının eskimiş ama özelliğini yitirmemiş, kavrulmuş kahve renkli hasır sepetindeki beyaz kır karanfilleri, kokusu ve tazeliğiyle gülümsüyordu bir başka zamanda olduğu gibi bu gün de yitmemiş, kutsanmış sevdalara. Beyaz kır karanfillerinin gerçek sevgiyi anlatan öyküsü, aşkın simgesi olan kırmızı güllerin bundan böyle düşlenmesine de izin vermeyecekti elbette. Bekle beni, o gizemli kır kahvesinde, sevgi yüklü genç bir yürekle. Dostluğun aydınlığı getirsin, düşlerini süsleyen kırmızı güller yerine. İşte böyle. Anılar hala orada, o gizemli kır kahvehanesinden gülümsüyordu geçen zamana inat, değişmeden. Saçlardaki beyazlıklara, yüzlerdeki çizgilere inat, tazeliğini koruyarak. Yıllara inat eskimeden. Sonbaharda dökülen kuru, kıvrık, alacalı çınar yapraklarına ve kış ayazlı, kar beyazlı rüzgârlara inat, umutla ilkbaharın gelişini bekleyerekten.

Günlük; Haziran 1981-Emirgan- Çınar Altında Bir Kahvehane

“HAYAT CESURLARA TORPİL GEÇER” (*)

Hasan Akarsu

Bircan Yıldırım, Denizli doğumlu olup sosyoloji okur, felsefe grubu öğretmenliği yapar. Yaşam terapisi tekniğini dünyaya yayma çabası içindedir. “Hayat Cesurlara Torpil Geçer” adlı yapıtında bireyin mutlu olması için gereken yolları gösterir. “İçindeki çocukla kucaklaşmanın verdiği mutlulukla” çalışır ve gerçek mutluluğu arar. “Kendini sev, hayatını sev” felsefesini ilke edinir.

Kitapta “çığlık” anlamına gelen Vaveyla ile onun mutlu olması için yardım ettiği ve “içi kan ağlayan” anlamına gelen Dilhun adlı genç bir kız vardır. Bir de son olarak devreye giren “düşünme, akıl, oran, ölçü” demek olan Logos’u da anmalıyız. Logos, acı çekenlerin kurtarıcısıdır. Acı çeken Vaveyla, Logos’la tanıştıktan sonra değişir ve kendi olmanın kendine güvenmenin önemini kavrar. Su gibi olmayı, kendisiyle zaman geçirmeyi öğrenir, çünkü Logos, onun akılcı yönüdür. İnsanları bir arada tutan sevgidir. Düşünen beyin önemlidir. Vaveyla kıyıda dolaşan, acı çeken Dilhun adlı otuz iki yaşındaki genç kızla tanışır ve ona yardımcı olmak ister. Dilhun, sevgilisi Hakan’la dört yıl birlikte olmuş ve terk edilmiştir. Hakan onu altı aydır aramamaktadır. Acı çektiği için herkesi yok etmek isteğiyle doludur. Hakan’ı bağışlamak ve ondan intikam almak düşüncesindedir. Vaveyla

ise Dilhun’u dipsiz kuyudan çıkarmak için ruhsal yolculuğa çağırır. Ailesiyle yaşadığı “kök travmayı” bulur. Babası eşini aldatır, evde sevgisizlik vardır. Dilhun, annesi gibi olmamak için çabalarken Hakan’a güvenir ve aldatılınca da yıkılır. Vaveyla, insanın yargıladığı kişiye dönüştüğünü vurgular. Şimdiyi yaşamamanın önemini belirtir. Zafer için cesur olmak gerektiğini anımsatır. Dilhun’u konuşturarak birçok soruna çözüm getirir. Önemsiz olmak, değersiz olmak, alttan almak zayıf yönlerdir. Yaradan’ın aşkına sığınarak öfke kusmak yararlıdır. Ruh eşini bulmak gerekir. İnsan kendisi için ne isterse onu bulur. Duygular önemlidir. Aşklar iki yıl sürer, ancak sevgiye dönüşürse kalıcı olur. Yeni başlangıçlar yapmalıdır. Onun için engel çıkaranları dışlamalıdır. Sevinç vermeyen şeyleri yapmamalıdır. Bir insan kendi değerini bilmeyenle yaşayamaz. Vaveyla, Hakan’ın çıkarıcı, zayıf ve bencil olduğunu vurgular. Mevlana’nın “Sevgi ve merhamet insanın içindeki nehirdir” sözünü anımsatarak kendi gücüne sahip çıkmak, tüm duyguları iyileştirmek gerektiğini söyler.

Mutluluk İçin Sevgide ve Şimdide Kalmak

Yaşamda kendinle barışık olmak, özsaygıyı kazanmak önemlidir. İçindeki yaralı çocuğu çekiştirmeyi bırakmalıdır ki acılar boşuna çekilmemiş olsun.

Dilhun, içmimardır ama ilkokul öğretmeni olmak ister. Öğrencilere sevginin gücünü öğretecektir. Çünkü sevgisiz büyümüştür. Dilhun, kendisiyle, başkalarıyla ve dünyayla ilişkilerini iyileştirmelidir. Onun için de “karmik çözümleme” (karma çözümleme) gereklidir. Değerlilik, üstünlük duygularını ilişki çözümlemede kullanmalı, bilinçaltına itilmiş istekleri ortaya çıkarmalıdır. Anne sevgisi almayan erkeğin kendinden büyük kadınlara yönelmesinde sevgisizliğin payı büyüktür. İnsan, soyunu sürdürmek için cinselliği kullanır. Bilinçsiz cinsellik ise bireyi

incidir. Küçükken her isteği yerine getirilen çocuklar büyüyünce hırçınlaşır. Bir erkeğin güzel olan eşini aldatmasında da kendini kanıtlama çabası vardır. Bir kişi yapacağı işe odaklanarak öncekilerden kurtulabilir. Enerjisini istediği şeylere yöneltmelidir. İçindeki çocuğu ihmal etmemelidir. Dilhun, aşk ister, Hakan’la yüzleşmeyi göze alır. Vaveyla ona “sıfırlama tekniğini” önerir. Mutlu olmak için sevgide ve şimdide kalmak gereklidir. Boşanmalar, aldatma ve heyecan yitirmelerden kaynaklanır. Kendisinden memnun olmayan kişi kendine ve çevresine zarar verir. Acı çekmez yetmez, pusulamız sevgi olmalıdır. Vaveyla, Dilhun’a Zen bilgisinin bir öyküsünü anlatarak yaşama tutunmasını önerir. Yaşamda insanı güçlü kılacak gerçekleri belirtir. Birkaçını anımsatmakta yarar var: “Bir insan ne kadar sevgi dolu ve iyi olursa olsun, herkesin önceliği kendi çıkarlarıdır... Ne yaparsan yap herkesi mutlu edemeyeceğini unutma... Yapabileceğin şeyler için bahaneler üretmekten vazgeç... Hayatını değiştirecek sihirli bir değnek yok... Dışarıdan bir kurtarıcı bekleme! Aklını kullan... Kendini ve insanları her zaman cesaretlendir... Cesaretini kaybeden her şeyini kaybeder! Unutma hayat cesurlara torpil geçer! O zaman şimdi cesur olma zamanı!” (s.253-249).

Yazar Bircan Yıldırım, “Hayat Cesurlara Torpil Geçer” diyerek insanları yaşam sorunları karşısında korkusuz olmaya çağırır. Çünkü “Uçurumun kenarındaysan cesaretli olmaktan başka çaren yoktur” der. İnsanların iç dünyalarını sorgulayıp yaşama sarılmaları için çözümler üretir ve olumlu örnekler verir.

(*) Hayat Cesurlara Torpil Geçer-Bircan Yıldırım, Kişisel Gelişim, Destek Yayınları, 100. Baskı, Ocak 2019, 256 s.

TEZUS

NURAY GÖK AKSAMAZ

Uzun bir yolculuk sonrası sarı defterine son bir kez daha dönüp bilinmeyenlerle yüzleşmesini tamamlamak isterken, ona yıllardır eşlik eden tanıdık sesi duydu ve söyleşti:

- Seni yeniden görebilmek güzel, iyi misin?
- İyiyim, evet, aslında ben de beni çok özledim! Kendimi uzun zamandır hiçbir yerde göremiyordum!
- Özlendin evet. Neden bu kadar erteledin, öyleyse?
- Neyi ertelemiş olabilirim?
- İçine kapanıp gerçeğine ulaşmayı...
- İçime kapanınca hangi kaynağa erişebilirim sence?
- Erişmek istediğine... Bu kavuşmayı geciktiren neydi, yaşam boyu öğrenme tutkun mu?
- Öyle sanıyordum, ama sonunda ne öğrendiğimi de unuttum, çünkü önemli olan bilginin kullanımı, deneyimin başkalarına aktarılabilmesiydi. Bu fırsatı bulamayınca, daha doğrusu yüzleştiğimiz koşullarda işlemeyen sistem nedeniyle

gelişmenin önü tıkanınca akışında gündelik yaşam kaldı, geriye... Ve sonrası yapılan yorumlar işte!

— Güzel bir yaşam mı, bu?

— Güzel olduğu düşünülebilir de daha verimli olabilirdim, belki. Zamanı daha iyi kullanabilirdim.

— Harcanan emeğin ve çekilen acıların bir karşılığının olmadığını düşünüyorsun. Toplumsal gelişim için de umutların ve beklentilerin vardı, her şey geri tepmiş gibi. Kendine dış dünyada bir yer bulamadığın için gerçeklikle çatışyorsun. Yaratıcılıkla gerçekliği dönüştürmek istediğin süreçte yorgun düştün!

— Yorumlanmış deneyimlere, yaratıcılığa ve kapasite geliştirmeye çok değer veriyordum. Günümüzde yerini kolaycılığa, iş bilirlikle yaygınlaştırılan sembolleri yansıtma becerisine ve kopyaları gerçek olarak yansıtan bir dünyaya bırakıyor; anlamlı düşünceler, uğrunda savaşım verilen tüm değerler.

— Bilimi, sanatı ve nitelikli işgücünü tüketime ve pazara yönlendirdiklerinde toplum için çabalamanın pek anlamı kalmıyor mu, diyorsun?

— Öyle görünüyor, evet, bu denli hızla kötüye yönelen bir sistemle başa çıkamayız! Ancak, düşünsel olarak yüzleşebiliriz! O da ne kadar anlayabildiysek, hiçbir şey bilmiyoruz ki...

— Ama, iniş çıkışlar olmasaydı yaşam renksiz olurdu!

— Biz, ancak merdivenlerde bilebiliriz inişi, çıkışı! Gerçekte, yaşamda neyin iniş, neyin çıkış olduğunu bilemeyiz...Doğrusu bu ya, göklere çıkarılmak da tepetaklak olmak da umurumda değil!

— Göklere çıkarılmaktan Tanrı herkesi korusun!

— O zaman tepetaklak olmaktan da diyebiliriz, ama bu anlamsız, çünkü yerçekimi var!

— Yarın neyle karşılaşacağını bilemezsin, kuşkusuz. Ama sen güçlüsün, ben tanığım!

— Benim gücüm neye yarar ki? Durmadan parçalanıyoruz...

— Parçalanma yaşamın her aşamasında var. Hem sen niye bu kadar daraldın? Güçlü duruş önemlidir, bilirsin.

— Evet daraldım; yaşam boyunca içinde bulunduğun her zaman diliminde bir gözlemci olarak kalmak, kişinin kendisi olamaması ya da çok uzun bir yolculukta insan ruhunu anlamaya başladığı için acı çekmesi, daraltmaz mı insanı sonunda?

— Dünya böyle bir yer işte... Neyse, sen süreç yönetimlerinde başarılı oldun, hangi zorlukları aştığını biliyorum, ben.

— Aşılan bir şey yok aslında, yaşamda üstlenilen rollere tutunmak var! Evet, doğama yabancı gelse de bu yaşam, üstlendiğim kimi rollere iyi tutundum! Oysa, tutunmasam da özlemler var oldukça bir şekilde yaşam sürer giderdi, umutla her gün havayı içine çekerek, çiçek yetiştirerek, güzel sofralar kurarak, yapamadığın yeni şeyleri deneyerek, gezerek, konuşarak, unutarak, düşe kalka, savaşımla... Ve bir tını yeterdi, sonsuzlukta buluşmaya!

— Sonsuz yaşamayı başkalarına da öğretebilir misin?

— Ah, nerede bende bilinmeyeni öğretme yeteneği... Ama yürüyorum işte, sonsuzlukta buluşmaya!

— Anlatır mısın peki, nasıl bir şey bu?

— Büyük bir hızla tüm renklerin birbiri içinde çözünmesi, gem vurulmuş bir şeyin özgür bırakılması, insanın soluğuyla bir şeye karışarak uçuşabilmesi gibi...

— Demek öyle düşünüyorsun?

— Düşünmüyorum, sonsuzluğa adım atıyorum.

— İlginç!

— Evet, ilginç şeyler gerçekleşebiliyor, beklenmedik zamanlarda.

— Şimdi çok uzaklarda olmama karşın sana sarılmak istemem gibi mi?

— Öyküme katkıda bulunmak gibi, belki.

— Çok özlemiş gibi belki de!

— Raflarda tozlanmış çok eski dostlukları ve ölümsüz aşkları bulup içine çekmek, onlara karışmak gibi!

— Yaşam tam dibe çöktüğünde yaşanacak şeylerin sınırsızlığı gibi bence, sonsuzlukta buluşmamız...

— Evet, sürekli konuşabileceğim bir tek sen varsın!

— Bana açılmayı deneyebilirsin!

— Denediğimi sanıyorum. Ama bu deneyimlerim pek başarılı olmadı. Şimdi beyaz ışık ve gökyüzündeki her şey hazırsa yolculuğa hazırım ben de...

— Canlandırdığın sahne, uzun yıllar önce ilk kez çıktığın sahneye ne çok benziyor, değil mi? Gökyüzü yine tutkulu ve devingen, sen yine bir bütün ve ayrışmamış beyaz her yerde... Vangelis, sanki senin için çalışıyor. Peki, gök kuşağı olarak nerede, kime görünmek istiyorsun?

— Sorgulamayı bırakmayacaksın, anlaşıldı!

— Gerçeklikte ulaşmak istediğin neyse, onu her gün yeniden anımsamadıkça ne kadar ilginç ya da güzel uğraşların içinde bile olsan, yitip gideceksin. Sonra sen, bilmediklerini açığa çıkarmak için burada değil misin?

— Evet, ama yaşamda her şey birbirine karışıyor. Bir süreç tamamlanmadan karşıtı bir amaçla yeni bir süreç başlatılıyor. Kötü yönetim asıl emeği görünmez kılıyor, ezip geçiyor ve her şey havada asılı kalıyor, anlamsızca... Birileri de fırsat bu fırsat, köprüyü geçiyor!

— Bu hep böyleydi... Gelecekte insan olarak kaygı duymamak elde değil.

— Ve acı çekmeyen insan neyi anlayabilir? Söylesene, beni seviyor musun?

— Ben seni sevmek değil; sana sarılmak, aldığın soluğu içime çekmek, aklından geçen, düşlediğin ve yapmak istediğin her şeyi anlayarak seninle gece gündüz sevişmek istiyorum. Sonsuzlukta buluşamayacak olsak bile, sonsuzluk düşüyle uyumak istemez misin?

— Belki, ama şimdi çocuksu karalamalarım dönmeyi ve sözcüklerin bendeki karşılıklarıyla, bilmediğim karşılıklarıyla yüzleşmeyi istiyorum.

— Öyleyse ışık olsun, ilk sözcük. O ışık neydi, sana yansıyan?

— O, yüzümüzü ona çevirmemizi ve onu görmemizi isteyen sestti. Karanlık bölgelerden geçerek onu anlamaya çalışmamız için cesaret aşılayan sestti. Yazıyla açığa çıkmış olan, paylaşılır oldukça yayılan el yazmasının ardındaki yaratıcı sestti,

BEN

YILMAZ ÇONGAR

Uzun hastane koridorları, duvarlar, döşeme, tavan her yer bembeyazdı. Doktorların, hemşirelerin, hastabakıcıların giysileri hatta ayakkabıları da bembeyaz, duvarlarda “Sus!” işaretli hemşire fotoğrafları, zaten ortalık sessiz, çıt çıkmıyor, ayak sesi de yok, ayakkabıların altı plastik, ölümü çağrıştıran bir sessizlik... Kederli hastalar boynunu bükmüş, bazıları ara sıra kapının üstüne bakıyor, orada numaralar yanıp sönüyor, numarası yanan içeri giriyor.

Ahmet bey emekliydi, on dakikadır burada, Cildiye Polikliniği’nin bekleme odasında oturuyor. Sağ yanağında bir ben var, burnuna doğru. Onu doktora göstermek, gerekirse aldırmaq için gelmişti. Et beniydi, önce mercimek kadardı, bugünlerde büyümüş, nohut kadar olmuştu. Yıllarca umursamamıştı, taaki emekli oldu, üzerinden de on yıl geçti. Bir gün eşi dedi ki:

“O beni aldır!” İlk kez böyle bir söz duyuyordu eşinden. Çocuklar, gelinler hiç bir şey dememişlerdi bu konuda. Yalnız bir komşu hanım:

“Eşin seni daha yakışıklı görmek istiyor” diyerek takılmıştı, karşılıklı gülüşmüşlerdi oysa Ahmet bey zaten yakışıklıydı, uzun boylu, esmer, ideal kiloda. O yine boşverdi,

(25)

aradan zaman geçti. Ben, her fotoğrafta en önde çıkıyor, şarkılarda geçiyordu.

“Yanağı benli yârim” veya

“Ben kalender meşrebim, güzel çirkin aramam

Yanağında bir beni mutlaka olsun”

Ahmet bey gençken bir Amerikan filmi izlemişti, konu hastanede geçiyor:

“Deneyimsiz bir dermatolog (cildiye uzmanı), hastasının yanağındaki büyükçe bir beni, pek fazla incelemeden, küçük bir operasyonla alır. Açılan yaraya üç beş dikiş atar, plaster yapıştırır ve durumu hocasına (profesöre) anlatarak beğeni sözcükleri bekler. Hocası, küplere biner, ama hastanın yanında bir şey demez, odasına çağırır, azarlar, söylemediği lafı bırakmaz. Hoca, bendeki hücrelerin kanserleşme olanağının çok yüksek olduğunu, böyle durumları derslerde kaç kez anlattığını anımsatır ve operasyon sırasında alınan dokuların patolojik sonuçlarını beklemeye başlarlar. Ne yazık ki, gelen sonuç raporlarında hücreler kanserleşmiş çıkar.”Tüm bunları anımsayan Ahmet bey, korkuyla karışık bir endişe içindeydi.

Aradan bir iki ay daha geçti, Eylül ayının başlarıydı. Bir gün aynada saçlarını tararken gözü benine ilişti, Tanrım! Ne denli büyümüş, nohut kadar olmuştu. Gözlüğünü takıp, aynaya biraz daha yaklaşarak baktığında, benin üzerinde

siyah, yeşil, hatta kırmızımsı tüyler, hayır kıllar gördü, dehşete düştü, kayınpederinin Kur'an okurken kullandığı büyütecı buldu, eline aldı, telaşla yine aynaya koştı, baktığında, bu kez benin hafif karardığını ve üzerinin karnabakar gibi pürtüklendiğini gördü, parmağıyla biraz dokundu, hatta itti, hiç acı duymadı, " evet kanser gizli ilerler, başlangıçta hiç acı vermezmiş" diye mırıldandı, terledi, titredi, üzüldü...

Eşi mutfaktaydı, birşeyden haberi yoktu. Acaba ona söylese miydi? Evlilikte herşey paylaşılırmış ama kanser korkusu da paylaşılır mıydı? Tüm neşesi kaçmış, beyni yanağındaki bene odaklanmıştı. Hergün büyütecı alıyor, lavaboya giriyor, kapısını kilitliyor, içerde yüzünü aynaya yansıtırıp, benine bakıyordu, acaba daha mı büyümüş? Daha mı pürtüklenmiş? Üzerinde başka kıllar çıkmış mı?

Sonunda dayanamadı, telefonla hastanenin cildiye polikliniğinden randevu aldı. Telefonun diğerk ucundaki memur "Normal mi, hocaya mı yani profesöre mi?" diye sorduğunda "Hocaya" dedi.

Randevu günü, saati gelmiş çatmış ve şimdi Ahmet bey bekleme odasında oturuyordu. Kapının üzerinde kendi numarası yanınca telaşla ayağı kalktı, içeri yürüdü.

Profesör iri yarı bir adamdı, kibarca "Oturun" dedi. Şikayetini sordu ama pek dinlemedi, Ahmet beyin yüzüne

doğru bir aparat (cihaz) yaklaştırdı, beni dikkatle incelemeye başladı, hiç ses yoktu, doktorun soluk alıp verişini duyuluyordu. Yan tarafta bilgisayarın başında oturan ufak tefek gözlüklü memura anlaşılmaz bir şeyler söyledi, o da yazmaya başladı. Ahmet bey için soru sormak zamanı gelmişti Doktor bey, ne yapacaksınız?

-Alacağız.

- Ama almak tehlikeli değil mi? Bir film var...var...vardı. Korkudan telaştan, biraz da doktorun heybetinden kekelemeye başlamıştı, kendini kurbanlık koyun gibi görüyordu. Zaten doktor da onun konuşmasını kesmişti.

-Almazsak ilerde daha riskli olabilir, sizi Plastik Cerrahi bölümüne havale ettim, üçüncü katta, buyrun. Ahmet bey “hayırlı işler” gibi bir şeyler mırıldandı, hemen dışarı çıktı, o koca bir profesördü, fazla meşgul etmek olmazdı, ülkemizde kaç tane profesör vardı?...

Hastane çok büyüktü, aradığı bölümü iki görevliye sorarak buldu, bu kez hiç beklemedi, hemşireye kimliğini verdi, açık kapıdan onu gören doktor sanki bekliyormuş gibi başıyla “Gel” işareti yaptı. Ardından bilgisayar ekranından Ahmet beyle ilgili yazıları okudu sonra büyüteç gibi bir aletle bene baktı...baktı... “Saat 14.30’da buraya geliniz, alacağız, dedi.

Ahmet bey hastane bahçesinde bir süre dolaştı, o saate dek nasıl vakit geçirecekti? Eşine telefon edip durumu anlatmayı düşündü, sonra vazgeçti, küçük operasyon kazasız belasız geçerse ona sürpriz yapacaktı. Karnı acıkmıştı, doktor bir şey demediğine göre yemek yemesinde bir sakınca yoktu. Lokantaya doğru yürüdü.

Saat ikiyi çeyrek geçiyordu, doktorun bekleme odasındaydı, içerde hasta vardı, dışarda da kendi ile birlikte iki kişi. Kapı açıldı, bir kişi daha girdi. Gelen, uzun boylu, zayıf, aşağı yukarı Ahmet beyin yaşında, bedenine tam oturmuş lacivert spor ceket, gri pantolon, beyaz gömleğiyle çok çıktı. Etrafına biraz bakındı, onun yanındaki boş iskemleye oturdu. Ahmet bey “geçmiş olsun!” demek istercesine başını çevirdiğinde, adamcağızın şakağından yanağına doğru uzanan tesbih taneciklerine benzer, birkaç sıra dikiş izleri gördü, dehşete düştü, izler çok yeniydi, renkleri pembemsi, sanki oradaki deriler soyulmuştu. Adam, onun bakışlarındaki şaşkınlığı anladı, yavaş bir sesle açıklamaya başladı:

“nce sivilceler çıktı, hiç kaşınmıyor, hiç acımıyordu, boşverdim, geçer diye bekledim. Geçmedi, aksine büyümeye başladı, evde eşim ve çocuklar ayırmsadılar. Ben yine boşverecektim, fakat onların direnmeleri üzerine doktora geldim. Muayeneden sonra bana gün ve saat verdiler, basit bir operasyon, dediler. Ben hiçbir şey sormadım, daha doğrusu sormaktan, üzüleceğim bir yanıt almaktan korktum.

O operasyonda artık sivilce olmaktan çıkmış, büyümüş tüm çıkıntıları aldılar, yarım saat sürdü, burada karşıdaki odada. Parça örneklerini içi sıvı dolu, küçük bir şişe içinde bana verdiler. Koridorun sonunda solda, diyerek tarif ettikleri patoloji bölümüne götürdüm. On gün sonra gel, dediler, o gün bu.....” Sözüünü tamamlayamadı, Hemşire “Muhsin bey, doktor sizi bekliyor” diye seslenmişti. O içeri girdi, yalnız kalan Ahmet bey meraklanmıştı, acaba içerde ne konuşuyorlardı? Doktor bey ona ne diyordu, sonuç ne olacaktı? Uzayıp giden, geçmeyen dakikalar... Kapı açıldı, Muhsin bey çıktı, yüzünde anlaşılması güç bir görünüm vardı, giderken ona yanaştı, hafifçe eğildi, ancak onun duyabileceği bir sesle, “beni onkoloji bölümüne havale ettiler, kemoterapi uygulayacaklarmış” dedi. Dudakları titriyordu, bakışları ağlamaklıydı. Kapıya yönelirken bir kez daha yaklaştı “zaten uzatmaları oynuyordum!” dedi. Muhsin beyin ayak sesleri uzaklaşırken koridordan hafif bir koku yayılıyordu, kanser kokusu.....

Bir iki dakika geçmeden kapı yine açıldı, hemşire gayet neşeli, gülerek ve de saygılı bir sesle Ahmet beyi çağırıyordu. O ise, içeri girerken Ziya Paşa’nın iki dizesini (beytini) içinden söylüyordu:

“Yaktı nice canlar o nezaketle tebessüm,

Şirin (aslanın) dahi kastedmesi cana gülerektir.

Doktorun odasından içerde başka bir odaya geçildi. Ortada bembeyaz bir sedye, yanda bir tezgah, üzerinde mikroplardan arındırılmış (steril) aletler bir kap içinde, köşede lavabo, ince eldivenler. Hemşire çok şişman, yürürken rüzgar yapıyor, dokunduğunda sedye sarsılıyor. Ahmet beyi yatırdılar, ayakkabılarını çıkarmadılar, üzerine beyaz örtü serdiler, sıvı geçirmez, daha doğrusu kan geçirmez. Gözlerini rttler. Doktorun hafif sesi, “şimdi iğne yapacağım.” Biraz sonra benin hemen yanında bir acı, iğne yapılıyor, Ahmet bey dişlerini sıkıyor, ardından benin diğer yanında bir acı daha...bir daha. Hemşirenin ayak sesleri, yürüyüşünün rüzgarı, mırıltılı konuşmalar, “.....yı veryı uzat...” Sonra “kırt....kırt....kırt....” makas sesleri, etinden et kesiyorlar. Hiç acı duymuyor. “tampon şuraya, ver.” Tüm bu işlemler yirmi dakika kadar sürdü. Sonunda doktorun “Geçmiş olsun! “ sesi. Gözlerindeki rt açıldı, Ahmet bey doğruldu, yavaşça sedyeden indi, aynaya baktı, benin yerine büyük bir bant yapışmış, lavaboda kanlı pamuklar... “Beş gün sonra geleceksiniz, dikişleri alacağız, oraya su değdirmeyin” dedi doktor. Hemşire küçük bir şişe uzatıp “bunu patolojiye bırakın, gün alın” derken diğer eliyle kapıda bekleyen hastaya “içeri gir” işareti yapıyordu.

Ahmet bey uzun yıllardır yanağında taşıdığı, aynada, fotoğraflarda izlediği benini şimdi elinde götürüyordu, patolojideki memur “sonuç on gün sonra” dedi.

Eve taksiyle gitti. Kapıyı açan eşi, yüzündeki bantı görünce durumu anladı, soluğunu içeri çekerek derinden bir “Hiiiiii.....!” sesi çıkardı. Önceden haber vermediği için biraz darıldı ama ne yapsın o da sürpriz yapmayı seviyordu. Ertesi gün eşiyle aynanın karşısında bantı açtılar, altı dikiş vardı. Bantı değiştirdiler oraya su değdirmediler. Beş gün çabuk geçti, dikişler alındı.

Ahmet bey beş gün daha bekledi, onuncu gün, saat on sularında hastanenin plastik cerrahi bölümüne telefon etti, adını söyledi ve patalojik incelemenin sonucunu sordu. Telefonun diğer ucundaki hemşire “Böyle şeyler telefonla söylenmez, doktor bey sizinle yüz yüze konuşmak istiyor, polikliniğe geliniz.” Dedi.

Ahmet bey telefonu kapattı, başını önüne eğdi, demek doktor çağırıyordu. Demek, önemli bir şey vardı ki, yüzyüze konuşmak istiyordu. On gün önce Muhsin beyi de çağırmıştı, sonra kemoterapi tedavisi başlamıştı. Artık kendini yorgun hissediyordu, ayakta olduğunu ayırımsadı, oturmak için iskemle aradı. Eşinin bu telefon konuşmasından haberi yoktu, mutfakta tabakları kurularıp yerlerine koyuyordu. Hastaneye gidecekti, aynı bekleme odasında aynı hemşire, yine gülücüklerle “Ahmet bey, buyrunuz, doktor bey sizi bekliyor” diyecekti. Sonra... sonrasını düşünmekten korkuyordu, ya doktor kötü bir şey söyler, onu da onkoloji bölümüne gönderirlerse. Her şeyin sonu mu geliyordu acaba?

Hastaneye yalnız başına gidemezdi, telaşlanır, heyecanlanırdı. Eşi de daha mutfaktan çıkamamıştı. Ayağa kalktı, duvara tutundu. “Hanım, o işleri şimdilik bırak, hastaneye birlikte gidelim, doktor telefonda beni çağırtmış, patoloji raporu..” Sözüünün sonunu getiremedi.

Direksiyonda hep düşünüyordu, bir ara öndeki arabaya çok fazla yanaştığını ayırımsadı, acı bir fren yaptı, eşinin emniyet kemeri bağlıydı, yoksa başını cama vurabilirdi, “özür dilerim” diye mırıldandı, yine düşüncelere daldı:

“Ahmet beyin babası ayakkabıcıydı, bir akşam, dükkanı kapamak üzere önlüğünü çıkarıp, ceketini giyerken Ahmet’e “Oğlum bak, bir kişi ölürken tüm yaşamındaki olaylar, sinema şeridi gibi gözünün önünden geçermiş.” Demişti. Ahmet o zaman on yaşındaydı, o sözlerin anlamını ancak şimdi anlıyordu. İlk acısı sünnetti, daha üç yaşındaydı, pipisinin ucunu uyuşturmadan kesen sünnetçiye “Yapma beee!...” diye bağırmıştı, sonra uyumuş, düğünden, dernekten, hokkabazdan, pilavdan, zerededen hiç haberi olmamıştı. Sonra usuna gelen diğer acılar tinseldi, her anımsayıpta gözleri yaşarırdı; önce ağabeyinin, birkaç yıl sonra babasının, yine birkaç yıl geçince annesinin ve ablasının ölümleri, yetişkin erkek çocuk olması nedeniyle onların kefenleriyle mezara indirilmesinde yardım etmesi, üzerlerine toprak atmalar.... Acı anılar zinciri beyninden yıldırım hızıyla geçiyordu, trafik kazaları, ameliyatlar... Güzel, iyi anıları da vardı; eşiyle

tanışması, evlenmesi, oğullarının doğumu, büyümeleri, sünnet düğünleri, okul bitirmeleri, evlenmeleri, torunların doğumu... Eğer doktor, biraz sonra “Sizi onkoloji bölümüne havale ettik!” derse, hepsi evet hepsi bitecekti; gelinlerin, oğulların el öpmesi, torunların boynuna sarılmaları, yazlıkta günde iki kez denize girmeler, çarşamba günleri dernekte devre arkadaşlarıyla yapılan toplantılar, onlarla şakalaşarak tavla oynamalar, perşembe günleri edebiyatçı dostlarıyla söyleşiler, hele hele öykü yazmalar, onların dergilerde yayınlanması sonrada kitap halinde basılmasının sevinçleri.... Yanında oturan eşinin “Yine daldın galiba, ilerde kırmızı ışık yanıyor, dikkat et!” demesiyle akli başına geldi, frene bastı. Biraz sonra hastanenin otoparkındaydılar.

Bekleme odasında iki kişi vardı, Ahmet bey soluk soluğa oturdu, yanındaki boş iskemleye de eşi. Hemşire onların patoloji raporu almak için geldiklerini anlamıştı. Biraz sonra doktor odasının kapısı açıldı, bir hasta dışarı çıktı. Hemşirenin eliyle yaptığı “Buyur” işaretiyle Ahmet bey zaten açık olan kapıyı hafifçe tıklatarak içeri girdi, iskemleye oturmadı, “merhaba” der gibi başını biraz öne doğru salladı, bekledi. Doktor onu tanımıştı, karşı masadaki sekretere “Raporu beye veriniz” derken bir eliyle düğmeye bastı, yeni hastasını çağırıyordu. Ahmet bey raporu aldı, elleri titreyerek gözlüğünü taktı, okumaya başladı. Sözcüklerin bir ikisi dışında

hepsi Latince veya Yunanca'ydı "Sağ bölge...malar... lezyon... eksizyonel... pigmente...seboreik... keratoz... intradermal...compaund.... nevüs... vb.", en altta uzman tabip.. diploma nu. Raporu doktora uzattı "Ben hiç anlamadım, ne...nedir, ö...önemli bir şey var mı? " dedi, kekeliyerek. Doktor yeni giren hastanın kimlik numarasını bilgisayara yazarken onun yüzüne bir anlık baktı ve "Bir şeyiniz yokmuş, raporunuz temiz, güle güle." Dedi ve gözlerini yine ekrana çevirdi. Ahmet beyin yüzünde bir mutluluk dalgası dolaştı, "Sağolun... Hayırlı çalışmalar" diye mırıldandı fakat doktor duymadı. Kapıdan çıkarken eşi koluna girdi, koridorda yine yavaş adımlarla yürüyor, ama kendini uçuyormuş gibi algılıyordu. Şimdi, her şey, herkes ona güzel görünüyor, duvardaki "Sus" işaretli hemşire fotoğrafı bile gülümsüyordu.

Arabada radyonun, üzerinde on/off yazan düğmesine bastı, kulağına gelen ezgiler, yüreğindeki coşkuya eşlik ediyor, ona yepyeni bir yaşam sevinci veriyordu. Dikkat etti, çalan müzik parçası, Johann Strauss'un Mavi Tuna valsidi.

ZİYAN OLMASIN

HİKMET KURTER

Adına gelenek mi demeli yoksa görenek mi pek kestiremiyorum, ama biz ailecek savurganlıktan kaçınır, hiç ama hiç bir şeyi ziyan etmeyiz.

Suyu boşa akıtmamak bizde. Elektriği tutumlu harcayarak tüketmek bizde. Giysilerimizi paralanana, yırtık pırtık, lime lime olana kadar sırtımızda taşımak bizde. Ayakkabılarımızı pençe yaptırıp ikinci kez eskitmeden önce atmamak bizde...

Ama hepsinden, her şeyden daha fazla önem verdiğimiz, duyarlı olduğumuz konu ise yemeğin, yiyeceğin israf, ziyan edilmemesidir.

Bizim evde tabağın dibi tek bir yiyecek tanesi kalmamacasına iyice sıyrılır. Sofradan arta kalmış ekmek kırıntıları da çöpe dökülmez. Ya bir sonraki öğünde pişirilecek çorbanın içine katılır ya da kuşlar için pencerenin pervazına konur. Sokakta yürürken gözümüze ilişen bir ekmek parçası hemen yerden kapılır, nimettir diye öpülüp başımıza konduktan sonra uygun bir yere bırakılır.

Benliğimde barındırdığım bu gelenek görenek yüzünden geçmişte bir gün hem de evlendiğim gün, sofradaki yiyecekleri ziyan etmemek uğruna az kalsın kendimi ziyan ediyordum. Annem nikâh günü belli olduktan sonra beni karşısına alarak,

-Sağdan soldan birtakım sözler geliyor kulağıma, dedi. Sözde gelin hanım ille de düğün isterim, diye tutturmuş, kafanı ütölüyormuş senin. Doğru mu bu duyduklarım? Bak oğlum, eğer düğün yapmaya kalkışırsak elimizde avucumuzda ne varsa çarçur etmek bir yana bir de dünyanın borcuna gireriz. Benim yavruma böyle bir israf, böyle bir savurganlık yaraşmaz, değil mi?

-Bu dedikoduları kimler çıkarıyor, bilmiyorum anneciğim, diye karşılık verdim. Ama kulağına çalınanların hiçbirisi doğru değil. Düğün, hele hele bu zamanda israftan, savurganlıktan başka nedir ki zaten.

Annemle konuştuklarımızı hemen o gün sıcağı sıcağına nişanlıma aktarınca kızcağızın birden betibenzi soldu, dudakları titredi. Ama kısa bir sürede kendini toparlayarak,

-Peki, canımın içi, dedi. Annen... Pardon, siz nasıl istiyorsanız, öyle olsun.

Doğrusu halden anlayan, yüreği temiz bir kızmış. İnsanın da hasıymış hani.

Tam o sırada aile dostumuz Hulusi Giritli çıktı sahneye.

Hulusi Bey, yanağından kan damlayan, ense kulak yerinde, kalıplı kıyafetli, altmışında, ama yaşından en az on beş yaş daha genç gösteren varsıl bir işadamıydı.

(37)

Aile dostumuz dünya evine gireceğimizi öğrenmiş, takılmış bir plak gibi,

-Düğününüzü ben yapacağım, ona göre, diyordu da başka bir şey demiyordu.

-Biz düğün dernek istemiyoruz, hiçbir şey istemiyoruz, diye karşı koydukça o daha da sıkboğaz ediyordu.

-Düğününüzü yapmama izin vermezseniz vallahi külahları değiştiriz, diyordu. Bir daha yüzünüze bakmam, diyordu. Sizi defterden silerim, diyordu...

Sonunda zengin işadamlarının düğün yerine nikâhtan sonra küçük bir topluluğa yemek verme önerisini kabul edip bir orta yol bulabildik.

Hulusi Giritli, Çengelköy İskelesi'ndeki içkili bir lokantada yer ayırtmıştı.

Gün kavuşurken lokantanın kapısından içeri girdik. On iki kişiydik. Üç masa birleştirilmiş, uzun, tek bir masa haline getirilmişti. Hulusi Beyin buranın gediklilerinden olduğu garsonların çevresinde pervane kesilmelerinden, dört dönmelerinden, gözlerinin içine bakmalarından anlaşıyordu.

Davet sahibi, bir süredir put gibi başımızda dikilen başgarsona,

-Şefim, diye seslendi. Masamızı deniz ürünlerinizin, mezelerinizin en tazeleri, en güzelleri ile donatmanızı

(38)

istiyorum. Konuklarım da hangi içkiyi içeceklerse ona göre servis yaparsınız artık. Yalnız damat beyin bana sözü var, biz rakı içeceğiz onunla.

Uzun favorili, kocaman burunlu, buruşuk suratlı başgarson saygılı bir tavırla,

-Emriniz olur Beyim diyerek uzaklaştı.

Hulusi Bey bana dönerek,

-Evlat, dedi. Rakının öncesinde ya da sonrasında başka bir içkinin damlası ağza konmaz. Sen sen ol sakın rakıyı başka bir içki ile karıştırma. Rakıyla başladıysan, rakıyla bitir. Rakı ile fondip yapmaya, hele hele farklı bir içki ile cila çekmeye kalkma.

Altmışlık delikanlı garsonların getirip getirip masamıza bıraktıkları mezelerden söz etmeye başlamıştı şimdi.

-Bir rakı masası beyaz peynirsiz, cacıksız, kavunsuz düşünülebilir mi? Düşünülemez... Peki, haydarinin, favanın, patlıcan salatasının, üzerine kırmızı biber serpiştirilmiş söğüş dilin tadına baktınız mı?.. Nasıl?.. Hepsi nefis değil mi?.. Hele şu kerevizle helmelendirilmiş fasulye pilakisi yerine, dikkat edin parmaklarınızı yemeyin. İşte bol dereotlu çiroz salatası ile kırmızı soğanlı lakerdamız da geldi. Çirozsuz, lakerdasız rakı mı içilir yahu?

(39)

Hulusi Bey, lakerdadan bir dilim keserek çatal ucuyla bana uzattı.

-Böyle tuzsuzunu her yerde bulamazsın, dedikten sonra bütün konuklara dönerek,

-Eee, ne duruyoruz? dedi. Haydi boğazımızın pasını silelim, şerefe

Hulusi Giritli söz sırasını kimselere vermiyordu.

-Rakı içmek için bu kadar meze gerekli midir dersiniz... Yoo, değildir, derim. Bir uskumru çirozu, iki zeytinyağlı yaprak sarması, iki ya da üç muska böreği, biraz beyaz peynir, salata ve bir ekşi elma yeter de artar bile.Bakın, ara sıcaklarımız teker teker gelmeye başladı. Arnavut ciğeri, taratorlu midye tava, paçanga böreği, balık köftesi, kalamar tava, gümüş balığı...

Bir ara,

-Söylediklerin çok olmadı mı? Bu kadar yemeği kim yiyecek? diyecek oldum.

-Ohoo!.. Bir düzine insanız. Hepsini yer bitiririz, merak etme sen, diye karşılık verdi.

-Hem sonra bu yemek oldukça tuzluya oturacak sana sonunda.

-Oturursa otursun. Böyle bir günde paranın pulun hesabı mı yapılır? Günahımız neyse öderiz.

Masadaki acılı sosu yer yemez içim yanıp kulaklarımdan ateş fışkırınca hemen kadehe saldırdım. İki bardak rakıyı üst üste yuvarladım.

Hulusi Bey,

-Dur oğlum, dur, dedi.Ne yapıyorsun?.. Azı karar, çoğu zarardır bu meretin. Şişede durduğu gibi durmaz. Ayarı, ölçüyü kaçırdın mı, fena çarpar. Bak, söylemedi deme.

Kafalar dumanlanınca diller de çözülmüştü. Kimsenin kimseyi dinlemediği, kimsenin kimseyi anlamadığı bir curcunanın ortasındaydık. Herkes tıka basa yiyip doyduğundan masadaki yiyeceklere el süren yoktu artık.

Ben ise o sırada içimden, “Şu Çerkez tavuğu hele hele şu ahtapot salatası ziyan mı olacak, çöpe mi gidecek? Yoo, asla ziyan edemem onları, diye düşünüyor, tabaklardakileri birbiri ardına gövdeme indiriyordum.

Davet sahibi

-Kalk borusu çaldı galiba ha, ne dersiniz çocuklar? Şef!.. Şefim!.. Günahımızı getir de şu cenazeyi kaldıralım artık, diye hesap isteyince önümdeki rakı kadehini bir çırpıda kafama diktim. Ardından da masada konukların içmediği bir bardak birayı ziyan olmasın diye yuvarladım.

Kalantor işadami şaşkınlık içinde,

-Gene ne yaptın? dedi. Konuştuklarım bir kulağından girip öbür kulağından çıkıyor anlaşılan senin. Rakıyla fondip yapılmaz demedim mi ben sana? Hadi yaptın diyelim. Üzerine bir de birayla cila çekmekle bir çuval inciri berbat ettin. Şimdi ayıkla bakalım pirincin taşını. Birbirine karıştırdığın içkilerden ötürü bu gece çok çekeceğin var çok, haberin olsun.

Lokantanın çıkışında,

-Bir ömür boyu mutlu olun, bir yastıkta kocayın, diye dileklerde bulunan aile dostumuzla vedalaştıktan sonra evin yolunu tuttuk.

Oturduğumuz apartmanın kapısına geldiğimizde saat gecenin on buçuğuydu. Arabadan inince bembeyaz gelinliği, ince uzun boynu ile bir kuğuya benzeyen eşimi kucakladığım gibi oflaya puflaya beş kat yukarıya taşımaya başladım. Kucağımdaki gelinle eşikten içeri adım atar atmaz daha önceden tanımadığım sinekkaydı tıraşlı, badem bıyıklı, orta yaşlı bir adamı karşımda görünce oldukça şaşırdım.

Annem ne olup bittiğini sormama fırsat vermeden,

-Oğlum bak, bir konuğumuz var, dedi. İmam Recep Beyi sizin dini nikâhınızı kıysın diye çağırdık.

-Ne iyi etmişsiniz, çok iyi düşünmüşsünüz anneciğim, demekten başka ne diyebilirdim ki zaten?

Nikâh kıyıldıktan sonra hoca ile söyleşmeye koyulduk.

Din adamlarına özgü bir aksanla sözcükleri uzata uzata konuşan Recep Bey,

-Şimdiki gençlerin bir eli yağda, bir eli balda, diyordu. Anne veriyor, baba veriyor, büyükanne veriyor, dede veriyor... Oh, ne âlâ memleket! Hiçbir gelecek korkuları, kaygıları, tasaları yok. Nasıl olsa ana babadan kalacaklarla gül gibi geçineceklerini biliyorlar. Onlar için hayat, vur patlasın çal oynasın gününü gün etmek, yan gelip yatmak. Ama nereye kadar?.. Böylesine yaşam tarzlarıyla ellerindeki avuçlarındakileri de har vurup harman savuracakları gün gibi açık. At yarışı desen onlarda, kumar desen onlarda, içki desen onlarda. Daha sayayım mı? Her türlü kötü alışkanlık onlarda. Diyelim ki at yarışından para kazandılar. Beti bereketi, hayrı olur mu o paranın? Haydan gelen huya gider.

Orta yaşlı din adamı içkinin kötülüğünden dem vuruyordu ama dut gibi olduğumu görmüyor muydu yoksa görmezden mi geliyordu? Bir türlü kestiremiyordum.

Ardından henüz birkaç saatlik eşime dönerek,

-Bak yavrum, dedi. Dinine diyanetine bağlı bir aileye gelin olmuşsun. Ne mutlu sana! Aile toplumun temelidir. Bir erkekle bir kadın bir araya gelerek aileyi oluştururlar. Ama yuvayı yapan dişi kuştur her zaman. Evi çekip çeviren hep kadındır. Erkekte ise önemli olan akıldır. Bunu sakın unutma

kızım. Günümüzde toplumun temeli olan aile çatırıyor. Neden mi?.. Bazı değerler unutuldu da ondan. İnsanlar töresine, geleneğine göreneğine eskisi gibi bağlı değiller artık. Dini nikâh kıydırmak akıllarına bile gelmiyor. Böyle giderse din adamları ailelerini nasıl geçindirecekler? Biliyorsunuz biz, yaz demez kış demez, gece demez gündüz demez sabahın köründen ta gece yarısına dek görev yaparız. Ama hayat öyle pahalı ki! Aldığımız aylık bakkal çakkal, çarşı pazar, üst baş masrafına yetmez, aile bütçemiz sürekli açık verir. Bu yüzden gırtlığımızı kadar borç içindeyizdir. Bizim meslekten olsun da rahat geçinebiliyoruz diyen bir babayiğit çıksın, düşünemiyorum bile. Uzun sözün kısası, din adamlarının aileleri geçim sıkıntısı çekiyorlar. Neyse ki sizin gibi namazında niyazında, dini bütün insanlar var da biraz olsun belimizi doğrultabiliyoruz.

Uzun, sıcak bir gündü. Temmuzun sonlarıydı. Dışarıda yaprak kıpırdamıyordu.

Recep Bey sözü yaz sıcaklarına getirip,

-Bu bunaltıcı havalar hayra alâmet değil, depremin habercisi bence diyor, sonra başka başka konulara geçiyor, bir makine gibi dur durak bilmeksizin konuştukça konuşuyordu.

Sözlerinin arasında sık sık,

-Ah, hanımefendi ah, devir çok değişti çok! Nerede şimdi sizin gibi insanlar diye övgüler yağdırmayı da boşlamıyordu.

Gece yarısı olmuş, saat on ikiyi vurmuştu.

Din adamı ağırdan alıyor, bir türlü kalkmak bilmiyordu. İmalara, kaş göz oynatmalara, annemin,

-Oğlum, uykunuz gelmiştir sizin, yolundaki sözlerine aldırış ettiği yoktu Evdekilerin de gözlerinden uyku akıyor, başları önlerine düşüyordu, ama sanki dilleri tutulmuştu. İmama,

-Git, diyemiyorlardı.

Ben de bir tatsızlık olmasın, evlilikteki ilk gecemizde bir olay çıkmasın diye dişimi sıkıyor, ağzımı açıp bir şey söyleyemiyordum. Ama içimden, “Ne anlayışsız adammışsın sen. Yorgun düştüğümüzü, uykusuz kaldığımızı görmüyor musun? Bizleri bezdirdiğini, kızdırdığını, nefrete varan duygulara sürüklediğini fark edemiyor musun? Emeğinin karşılığını aldın, parayı cebine attın. Daha hâlâ niye sözü uzatıyor, kısa kesmiyor, gitmemekte direniyorsun?” diye verip veriyordum Recep Beye.

O sırada boğuştuğum başka bir derdim daha vardı. Yediklerim mideme taş gibi oturmuş, geğirmeler, yanmalar, kazınmalar başlamıştı. Başım çatlarcasına ağrıyordu. Temmuz sıcaklığı bir yandan alkolün yangını bir yandan buram buram terliyordum. Terden sucuk gibi olmuştum. Diken üstünde oturur gibi kıvranıp duruyordum yerimde. Rahatlamak için bakışlarımı tavana dikeyiyor, parmağımla koltuğun kumaşıyla oynuyordum, ama nafile... Gittikçe kötüleşiyordum.

Evimize postu seren din adamı beklenmedik bir anda,

-Bayağı geç oldu hanımefendi, artık izniniz isteyeyim, yarın erkenden yapacak işlerim var da diye ayaklanınca annem yüzünde beliren sevinci gizlemeye çalışarak,

-Eh, madem gitmek istiyorsunuz, dedi, sizi tutmayalım biz.

Recep Beyi kazasız belasız kapıdan yolcu eder etmez soluğu banyoda aldım. Gün ışıyana, horozlar ötene dek soğuk terler döktüm, inledim, kusup durdum.

Benim çiçeği burnunda sevgili karımın da bana bakabilmek için daha üzerindeki telli duvaklı gelinliği bile çıkarmadan çevremde fır döndüğünü, çırpındığını bilmem söylememe gerek var mı?

SUSKUN

TÜRKAY KORKMAZ

Kelköy'den ağlaşmalar geliyordu. Sesler çoğaldı birden. Karşı yamaca vuran ağlaşmalar yankılanıp durdu, okula geliyordu sesler. Öğretmen korkularını giyinip okul aşağı hızla köye doğru koştu. Seslerin geldiği yön Yahyaların eviydi. Yoksa Yahya mı? diye içten içe söylendi öğretmen.

Yahyaların evi köylülerle dolmuştu. Raif Aga yanaşp “Yahya’yı vurmuşlar.” deyince dünyam karardı. “O sözü nasıl da öyle kolay diyorsun Raif Aga!” diyerek omuzlarından tutup sarstı Raif Aga’yı öğretmen.

Öğretmenliğimden kaç ay geçmişti, Koca Yahya, sen kaza kurşunu ile mi düştün boylu boyunca. Kaza süsü mü verdiler seni düşürürken? Köy düğünü deyip kimi kandırıyorlar! “Arkadaşlarıma uydum öğretmenim.” sesi Yahya’nın mıydı? İnanmıyorum yalanlara, sana tuzak kurdular benim can oğlum, bunu iyi biliyorum. Senin değil miydin açma yapanlara karşı duruşun, öğretmenin boynuna yular takanlara arkadaşlarıyla birlikte okul bahçesinde eylem koyan kimdi? İşte sırt üstü uzanıp yatan bu oğul benim can oğlum Yahya. Şimdi geride bıraktığı dul karısı, doğacak çocuğu ne olacak!

Dizlerine vura vura ağlayışı bir başkaydı ananın. Yahya’nın anası olmak ne güzeldi. O oğluyla nasıl da övünürdü. O da ne anaydı öyle! Açlığa, yokluğa aldırmadan Marangoz Rıza Usta’ya, çocuklarına kolaylıklar üretti.

Yokluklarında bulur buluşturur oğluna, kocasına biriktirdiği üç beşi demeden kavuştururdu. Hacer anayı tutacak, dindirecek kimse yoktu şimdi. Sesi karşı yamaçtan geliyordu.

Yahya'nın karısı, yırtık şalvarı, eskiden elbisesi ve siyahtan eşarbi ile hepten suskunluğa büründü. Kimselerle konuşmaz olmuştu. Yüzü ince soluk! Suskunluğunun altında yanaklarından inen yaşları durduramıyordu. Dudaklarını ısıyor, on altısında çocuk yaşta dul kaldığına yanıyordu.

Çocuk yaşta hiç bilmeden kadın olmuştu. Arkadaşlarıyla birlikte sek sek oynadığı taş oyunu, boyunu geçen ip atlamaları çok da uzak değildi Suna geline. Köylü kadınlar Suna gelinin başında kendi geleceklerini bulmuşlardı.

Çocuklar okul bahçesinde suskundular. “Neden sınıflara girmediniz?” sesi çocukların yüreğine düştü. Öğretmen sözcükleri söylemekte güçlük çekiyordu. Çocuklar uzak duramadılar öğretmenlerinden koşarak öğretmene sarıldılar. Suskunlukları yerini karşı yamaca vuran ağlayışa bıraktı. Öğretmen çocuklara sarılıp birlikte ağlaştılar.

Bir sıcak bahar günü üç gül yeşermiş, tomurcuklanmıştı Yahya'nın mezarında. Patladı patlayacak neredeyse tomurcuklar Kelköy'den Karasu'ya, Sakarya'ya, Türkiye'ye doğru...

Kelköy, suskunlukların sürdüğü bir başka güne başlıyordu.

YENİDEN TÜRK DİLİ DERGİSİ

Yazınımız, ekinimiz, uygarlığımız, dilimiz, için bakıma özene görevli dergi

Yeniden Türk Dili Dergisi:

Dil ve yazın; şiir, öykü, deneme, eleştiri, günlük, düşün, ekin dergisi

Kurucu İyesi, Sorumlu Müdür ve Genel Yayın Yönetmeni: Sencer Karacalıoğlu

ERİŞİM

Sencer Karacalıoğlu: 0 505 985 40 55

sencerkaracalioglu2002@gmail.com

Danışma ve Yazı Kurulu:

Prof. Dr. Ömer Demircan, Okan Baba, Prof. Dr. Süreyya Ülker

Teknik Danışman : Boğaçhan Orhan Boran

Bu dergi, yabancı sözcüklerin yerine olabildiğince Türkçelerini koymayı görev bilir.

Başka bir yerde yayınlanmış yazılar dergimizde yayınlanmaz.

Alınan yazı kesinlikle geri verilmez.

Dergide yayınlanan yazıların her türlü sorumluluğu yazarlarıdır.

Yeniden Türk Dili Dergisi, yayınlanan yazılara telif ücreti ödemez.

DERGİMİZ ÜCRETSİZDİR.